

Sygn. akt III AUa 793/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2016 r. w Szczecinie

sprawy T. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 lipca 2015 r. sygn. akt VII U 2298/14

1. oddała apelację,
2. przyznaje adwokatowi A. P. od Skarbu Państwa- Sądu Apelacyjnego w Szczecinie kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym,
3. zasądza od T. M. (1) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 793/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 czerwca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ponownie ustalił wartość kapitału początkowego T. M. (1) na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 23 088 zł 23 gr. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości tej podstawy, przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na

ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1968 roku do 1978 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wyniósł 29,63 %.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony T. M. (1), który – po ostatecznym sprecyzowaniu zajętego stanowiska procesowego (vide: pisma ubezpieczonego z 26 czerwca 2014 roku /k. 2/, z 10 lipca 2014 roku /k. 6/, z 21 lipca 2014 roku /k. 7/, z 9 października 2014 roku /k.15/, z 25 listopada 2014 roku /k. 22/, z 31 marca 2015 roku /k. 55 – 56/ z 25 maja 2015 roku /k. 73/ i oświadczenia pełnomocnika ubezpieczonego, złożone na rozprawie w dniu 8 lipca 2015 roku /k. 78 i 79/) - wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uwzględnienie przy ponownym obliczeniu kapitału początkowego okresu od 1989 roku, w którym wnioskodawca powinien był otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy. Innych zarzutów wobec zaskarżonej decyzji ubezpieczony nie złożył.

Organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., w odpowiedzi na odwołanie wniesione przez ubezpieczonego T. wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie i przyznał radcy prawnemu A. P. – z kasy Sądu Okręgowego w Szczecinie – kwotę 60 zł powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem wynagrodzenia za pełnienie obowiązków ustanowionego z urzędu pełnomocnika ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Ubezpieczony T. M. (1) urodził się (...). Decyzją z dnia 12 czerwca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ponownie ustalił wartość kapitału początkowego T. M. (1) na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 23 088 zł 23 gr. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 361 zł 75 gr. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z faktycznego okresu ubezpieczenia.

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 29,63 %, a podstawę wymiaru kapitału ustalono w wyniku pomnożenia tego wskaźnika przez kwotę bazową wynoszącą 1 220 zł 89 gr. ($29,63\% \times 1\,220\text{ zł }89\text{ gr.} = 361\text{ zł }75\text{ gr.}$). Do ustalenia wartości kapitału początkowego okresy składkowe uwzględnione zostały w wymiarze 2 lat, 9 miesięcy i 12 dni, a okresy nieskładkowe w wymiarze 4 lat i 10 miesięcy – a po ograniczeniu ich do jednej trzeciej uwzględnionych okresów składkowych - łączny okres nieskładkowy przyjęty do obliczenia kapitału początkowego wyniósł 11 miesięcy i 4 dni (to jest 11 miesięcy).

Do wyżej wskazanych okresów składkowych i nieskładkowych, uwzględnionych do ustalenia wartości kapitału początkowego, zaliczono ubezpieczonemu T. M. (1) następujące okresy:

- okres studiów od 1 października 1969 roku do 31 lipca 1974 roku jako okres nieskładkowy w wymiarze 4 lat, 10 miesięcy,

- okres zatrudnienia w Fabryce (...) we W. od 1 sierpnia 1974 roku do 12 maja 1977 roku jako okres składkowy wymiarze 2 lata 9 miesięcy i 12 dni.

W okresach od 26 maja 1977 roku do 31 grudnia 1988 roku i od 1 stycznia 1989 roku do 11 lipca 2013 roku ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu w Szwecji.

Sąd Okręgowy ustalił również, że ubezpieczony T. M. (1) nie składał w latach 1989 - 2015 w organie rentowym wniosku o przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i świadczenia tego nigdy z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie pobierał.

W ocenie Sądu Okręgowego, odwołanie wniesione przez ubezpieczonego nie mogło być uwzględnione. Sąd ten wskazał na wstępie, że instytucja kapitału początkowego wprowadzona została ustawą z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, nr 153, poz. 1227). Związana jest ona z odmiennymi od dotychczasowych zasadami ustalania emerytury, które to świadczenie oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia. Ponieważ składki ewidencjonowane są na kontach ubezpieczonych dopiero od dnia 1 stycznia 1999 roku, zachodziła potrzeba uwzględnienia i skonkretyzowania okresów podlegania ubezpieczeniu przed tą datą, co znalazło odzwierciedlenie właśnie w formule kapitału początkowego.

Zgodnie z art. 173 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (ust. 2). Kapitał początkowy ewidencjonowany jest na koncie ubezpieczonego, a jego wartość ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 roku (ust. 3 i 6 cytowanego przepisu). Wartość ta wyrażona jest sumą niżej wymienionych kwot pomnożoną przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone dla osób w wieku 62 lat.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że zgodnie z powyższym do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjmuje się:

- 24 % kwoty bazowej wynoszącej 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku wynoszącej 293,01 złotych, którą mnoży się przez współczynnik proporcjonalny podany w załączniku do ustawy,
- po 1,3 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,
- po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.

Stosownie zaś do treści art. 174 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych:

1. kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.
2. przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1- 4 i 6 - 12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Jak stanowi ust. 3. w/w artykułu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Sąd meriti wskazał również, że zgodnie z dyspozycją art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku okresami składkowymi są następujące okresy:

- 1) ubezpieczenia;
- 2) opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, w przepisach wymienionych w art. 195 pkt 1-4 i 8, w przepisach o adwokaturze, w przepisach o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz w przepisach o pomocy społecznej;
- 3) zaliczone do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych:
 - a) okresy pozostawania duchownymi przed dniem 1 lipca 1989 r., pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu,

b) okresy przebywania duchownych na misjach oraz okresy prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii, przypadające po dniu 14 listopada 1991 r., do dnia wejścia w życie ustawy;

4) czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby;

5) działalności kombatanckiej, działalności równorzędnej z tą działalnością, a także okresy zaliczane do okresów tej działalności oraz okresy podlegania represjom wojennym i okresu powojennego, określone w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego;

6) pełnionej w Polsce służby:

a) w Policji (Milicji Obywatelskiej),

b) w Urzędzie Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego oraz Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (w organach bezpieczeństwa publicznego),

c) w Straży Granicznej,

d) w Służbie Więziennej,

e) w Państwowej Straży Pożarnej,

f) w Służbie Celnej,

g) w Biurze Ochrony Rządu;

7) pobierania zasiłku macierzyńskiego;

8) osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1956 r. za działalność polityczną;

9) zatrudnienia za granicą osób, które w tym czasie nie były obywatelami polskimi, jeżeli osoby te powróciły do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów;

10) świadczenia pracy po 1956 r. na rzecz organizacji politycznych i związków zawodowych, nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do kwietnia 1989 r.

Zgodnie zaś z ustępem 2 cytowanego przepisu za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne:

1) zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia:

a) na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową,

b) obywateli polskich za granicą - w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych, w stałych przedstawicielstwach przy Organizacji Narodów Zjednoczonych i w innych misjach lub misjach specjalnych, a także w innych polskich placówkach, instytucjach lub przedsiębiorstwach, do których zostali delegowani lub skierowani; dotyczy to również członków rodziny delegowanego lub skierowanego tam pracownika, którzy podjęli zatrudnienie w tych placówkach w czasie pobytu za granicą,

c) obywateli polskich za granicą - w organizacjach międzynarodowych, zagranicznych instytucjach i w zakładach, do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej lub w których byli zatrudnieni za zgodą właściwych władz polskich; zgoda nie jest wymagana w stosunku do pracowników, którzy wyjechali za granicę przed dniem 9 maja 1945 r.,

d) obywateli polskich za granicą - u innych pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce;

2) pracy przymusowej:

a) wykonywanej na rzecz hitlerowskich Niemiec w okresie II wojny światowej,

b) wykonywanej na obszarze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w okresie od dnia 17 września 1939 r. do dnia 31 grudnia 1956 r.,

c) wykonywanej na rozkaz władz alianckich do dnia 31 grudnia 1945 r.,

d) wykonywanej w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranu oraz batalionach budowlanych podczas odbywania służby wojskowej w Wojsku Polskim;

3) zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r.;

4) pracy wykonywanej w czasie odbywania na obszarze Państwa Polskiego kary pozbawienia wolności, kary aresztu za wykroczenie oraz w czasie tymczasowego aresztowania - w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy określonego dla takiej pracy;

5) niewykonywania pracy po ustaniu zatrudnienia, jeżeli za te okresy na podstawie przepisów Kodeksu pracy zostało wypłacone wynagrodzenie lub odszkodowanie;

6) czasowego pozostawania bez pracy na obszarze Państwa Polskiego z powodu niemożności jej otrzymania lub niemożności podjęcia szkolenia zawodowego, w tym okresy pobierania zasiłków z funduszu aktywizacji zawodowej, zasiłków dla bezrobotnych oraz zasiłków szkoleniowych wypłaconych z Funduszu Pracy;

6a) niewykonywania pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych;

7) sprawowania mandatu posła lub senatora w Państwie Polskim;

8) internowania na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. Nr 29, poz. 154, z 1982 r. Nr 3, poz. 18 oraz z 1989 r. Nr 34, poz. 178);

9) wykonywania działalności twórczej lub artystycznej na obszarze Państwa Polskiego:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na ubezpieczenie (...) lub w których ubezpieczony był zwolniony od opłacania składki,

b) przypadającej przed dniem 1 stycznia 1974 r., uznanej przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającą przy ministrze właściwym do spraw kultury, pod warunkiem że twórca lub artysta opłacał składki na ubezpieczenie społeczne po dniu 31 grudnia 1973 r.;

10) pracy adwokatów wykonywanej na obszarze Państwa Polskiego:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu;

11) wykonywania na obszarze Państwa Polskiego pracy nakładczej:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia z tego tytułu,

jeżeli w tych okresach osoba wykonująca taką pracę uzyskiwała wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy obowiązującego najniższego wynagrodzenia, określonego na podstawie przepisów Kodeksu pracy;

12) pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych i w innych spółdzielniach zrzeszonych w (...) Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, w zespołowych gospodarstwach rolnych spółdzielni kółek rolniczych zrzeszonych w Krajowym Związku (...) oraz pracy na rzecz tych spółdzielni:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu;

13) pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) wykonywanej przed dniem 1 stycznia 1976 r., jeżeli umowa odpowiadała warunkom ubezpieczenia obowiązującym w tym dniu;

14) pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze Państwa Polskiego:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) prowadzonej przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia z tego tytułu, jeżeli prowadzenie działalności gospodarczej odpowiadało warunkom ubezpieczenia;

15) współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze Państwa Polskiego objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego oraz okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki;

16) ubezpieczenia społecznego duchownych na obszarze Państwa Polskiego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki;

17) pobierania stypendium sportowego z tytułu wyczynowego uprawiania sportu na obszarze Państwa Polskiego po ukończeniu 15 roku życia, z wyjątkiem okresów pobierania stypendium przez osoby uczące się lub studiujące w systemie studiów dziennych.

Ustęp 3 art. stanowi zaś, że za okresy zatrudnienia i okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego, o których mowa w ust. 2, uważa się:

1) okresy zatrudnienia i okresy pracy wykonywanej na terenach wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej w obecnych granicach oraz

2) okresy zatrudnienia i okresy pracy wykonywanej na terenach wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej przed ustaleniem jej obecnych granic.

Zgodnie z dyspozycją art. 7 ustawy okresami nieskładkowymi są następujące okresy:

- 1) pobierania:
 - a) wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłaconego na podstawie przepisów Kodeksu pracy,
 - b) zasiłków z ubezpieczenia społecznego: chorobowego lub opiekuńczego,
 - c) świadczenia rehabilitacyjnego,
 - d) świadczeń wymienionych w lit. b i c po ustaniu obowiązku ubezpieczenia;
- 2) pobierania renty chorobowej po ustaniu zatrudnienia w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa obowiązującego w danym zawodzie lub po ustaniu obowiązku ubezpieczenia społecznego z innego tytułu;
- 3) niewykonywania pracy po ustaniu zatrudnienia, jeżeli za te okresy, na podstawie przepisów Kodeksu pracy, zostało wypłacone odszkodowanie;
- 4) (uchylony)
- 5) przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych oraz okresy niewykonywania pracy - z powodu opieki nad dzieckiem:
 - a) w wieku do lat 4 - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie - bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat,
 - b) na które ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny przysługuje zasiłek pielęgnacyjny - dodatkowo w granicach do 3 lat na każde dziecko;
- 6) przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy opieki pielęgnacyjnej nad inwalidą wojennym zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia;
- 7) przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia;
- 8) urlopu bezpłatnego oraz przerw w zatrudnieniu w razie nieudzielenia urlopu bezpłatnego małżonkom pracowników skierowanych do pracy w przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, w stałych przedstawicielstwach przy Organizacji Narodów Zjednoczonych i w innych misjach specjalnych za granicą, w instytutach, ośrodkach informacji i kultury za granicą;
- 9) nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów;
 - 9a) studiów doktoranckich i aspirantury naukowej w wymiarze określonym w decyzji o ich utworzeniu;
 - 9b) asystenckich studiów przygotowawczych;

10) dokształcania zawodowego lekarzy w klinikach akademii medycznych i oddziałach instytutów naukowych w charakterze wolontariusza - w granicach do 1 roku;

11) pobierania zasiłku przedemerytalnego i świadczenia przedemerytalnego;

12) udokumentowanej niezdolności do pracy, za które wypłacone zostały z Funduszu Pracy: zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki szkoleniowe lub stypendia.

Sąd Okręgowy przywołał również treść art. 5 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych, oraz art. 10a ustawy emerytalnej, który stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury osoby, która osiągnęła wiek emerytalny i utraciła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy z powodu odzyskania tej zdolności, uwzględnia się również okresy pobierania tej renty, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Analiza stanu faktycznego sprawy oraz norm zawartych w przywołanych przepisach nie pozwala, zdaniem Sądu pierwszej instancji, na uznanie odwołania za zasadne.

Po pierwsze Sąd ten wskazał, że ubezpieczony nie składał w organie rentowym wniosku o przyznanie mu prawa do renty i w konsekwencji prawo to nie mogło mu być przyznane (przyznanie prawa do renty następuje na wniosek osoby zainteresowanej a nie z urzędu) a więc nie może być uwzględniane przy ustalaniu wartości kapitału początkowego.

Po drugie ubezpieczony nie podważył zasadności twierdzeń organu rentowego, że nawet w przypadku gdyby stan zdrowia uzasadniał ocenę, iż wnioskodawca był niezdolny do pracy od 1 stycznia 1989 roku (i gdyby złożył wniosek o świadczenie) to i tak T. M. (1) nie spełniał na ten dzień warunków nabycia prawa do renty.

Sąd meriti podniósł, że warunki które musiałby spełnić ubezpieczony aby w 1989 roku być uprawnionym do renty określała ówczesnie obowiązująca ustawa z 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. W myśl zaś art. 32 wyżej powołanej ustawy renta inwalidzka przysługiwała pracownikowi, który wystąpił z wnioskiem o świadczenie, i który musiał spełnić łącznie następujące warunki :

1) być inwalidą,

2) mieć wymagany okres zatrudnienia,

3) inwalidztwo musiało powstać w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia uważało się w myśl art. 33 tejże ustawy za spełniony, gdy pracownik udowodnił okresy zatrudnienia wynoszące, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia co najmniej :

1) 1 rok – jeżeli inwalidztwo powstało przed ukończeniem 20 lat,

2) 2 lata – jeżeli inwalidztwo powstało w wieku powyżej 20 do 22 lat,

3) 3 lata – jeżeli inwalidztwo powstało w wieku powyżej 22 do 25 lat,

4) 4 lata - jeżeli inwalidztwo powstało w wieku powyżej 25 do 30 lat,

5) 5 lat - jeżeli inwalidztwo powstało w wieku powyżej 30 lat.

Okres 5 lat zatrudnienia o którym mowa w punkcie 5 powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką lub przed dniem powstania inwalidztwa.

Sąd Okręgowy wskazał, że w aktach emerytalnych wnioskodawcy znajdują się dokumenty potwierdzające następujące okresy: studia wyższe od 1 października 1969 roku do 31 lipca 1974 roku, zatrudnienie od 1 sierpnia 1974 roku do 12 maja 1977 roku i okres zagraniczny od 26 maja 1977 roku do 31 grudnia 1988 roku. Mając na uwadze powyższe i zakładając hipotetycznie, że inwalidztwo wnioskodawcy powstało w roku 1989, to nie spełniłby on warunku stażowego a przede wszystkim warunku mówiącego o tym, że „inwalidztwo powstało w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów”. Warunek ten nie mógł być spełniony z uwagi na fakt, iż Polska przystąpiła do Unii Europejskiej a tym samym do wspólnotowego porządku prawnego w zakresie przepisów dotyczących koordynacji systemów zabezpieczeń od 1 maja 2004 roku i dopiero po 1 maja 2004 roku do warunków wymaganych do przyznania świadczenia można uwzględnić okresy ubezpieczenia lub zamieszkania przebyte we wszystkich krajach członkowskich.

Nadto Sąd pierwszej instancji zauważył, że nawet gdyby ubezpieczony w spornym okresie pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy, to zgodnie z przytoczonym wyżej art. 5 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 roku przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości, okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych, a ubezpieczony ma już zaliczone okresy nieskładkowe w tym wymiarze. W tej sytuacji wnioski dowodowe zmierzające do ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonego po 1989 roku, nie miały, w ocenie tego Sądu, wpływu na rozstrzygnięcie i zostały oddalone.

Z powyższych względów odwołanie, zdaniem Sądu Okręgowego, nie mogło być uznane za zasadne i dlatego zostało oddalone na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym Sąd orzekł w punkcie I wyroku. Oddalenie odwołania implikowało też konieczność przyznania od Skarbu Państwa wynagrodzenia ustanowionemu z urzędu pełnomocnikowi ubezpieczonego (pkt. II wyroku). Wysokość tego wynagrodzenia ustalono na podstawie § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się ubezpieczony, zaskarżając je w całości i zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 232 i 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez niewystarczająco wszechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności poprzez oddalenie wniosków dowodowych ubezpieczonego, i przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów dopuszczenie się błędów przy ustaleniach faktów mających dla sprawy istotne znaczenie, tj. przez przyjęcie, że ubezpieczony nie składał wniosku o przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy,

2) naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 232 i 233 § 1 w związku z art. 278 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych przez ubezpieczonego, w szczególności wniosków o przesłuchanie ubezpieczonego oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii choć w sprawie wymagane były wiadomości specjalne celem ustalenia czy ubezpieczony jest niezdolny do pracy, a jeżeli tak, to czy w całości czy w części, a nadto kiedy ta niezdolność powstała, co w konsekwencji skutkowało tym, że prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nie zostało uwzględnione przy ustaleniu wartości kapitału początkowego,

3) naruszenie prawa materialnego w postaci art. 174 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez nieuwzględnienie przy ustaleniu kapitału początkowego ubezpieczonego okresu od 1989 roku, w którym ubezpieczony T. M. (1) powinien był otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Wskazując na powyższe zarzuty, ubezpieczony wniósł o zmianę przedmiotowego wyroku w całości przez zmianę w całości zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie przy ponownym obliczaniu kapitału początkowego okresu od 1989 roku, w którym ubezpieczony T. M. (1) powinien był otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy, ewentualnie o uchylenie przedmiotowego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów procesu za I i II

instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Jednocześnie pełnomocnik apelującego wniósł o przyznanie radcy prawnemu A. P. kosztów zastępstwa procesowego (kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu) w postępowaniu przed Sądem I i II Instancji według norm przepisanych, oświadczając, że koszty tytułem pomocy prawnej ustanowionej z urzędu nie zostały zapłacone ani w całości, ani w części.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że w ocenie T. M. (1), od 1989 roku przysługuje mu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, albowiem wówczas powstała jego niezdolność do pracy. Istnienie niezdolności do pracy od roku 1989 w postaci zaburzeń snu (bezsennaść) potwierdza przedłożona przez ubezpieczonego szwedzka dokumentacja lekarska oraz orzeczenia szwedzkich organów rentowych, które przyznały mu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1989 roku.

Zdaniem ubezpieczonego, z uwagi na to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił przedmiotowego prawa do renty ubezpieczonego zaskarżona decyzja jest wadliwa a wyrok Sądu Okręgowego stanowi obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 174 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a nadto przepisów postępowania w postaci art. 232, art. 233 § 1 oraz art. 278 Kodeksu postępowania cywilnego, mającą istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez niewystarczająco wszechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności niedopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii i dokonanie wadliwych ustaleń faktycznych a nadto przeprowadzenie oceny sprawy w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami, z regułami doświadczenia życiowego oraz zasadami prawidłowego rozumowania.

Zdaniem skarżącego, Sąd pierwszej instancji naruszył także przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Wbrew bowiem ustaleniom Sądu Okręgowego, ubezpieczonemu od 1989 roku przysługuje prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, albowiem wówczas powstała niezdolność do pracy ubezpieczonego, ubezpieczony miał wymagany okres składkowy i nieskładkowy a nadto niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała w ciągu 18 miesięcy od ustalenia ubezpieczenia. Istnienie niezdolności do pracy ubezpieczonego od roku 1989 w postaci zaburzeń snu (bezsennaść) potwierdza przedłożona przez ubezpieczonego szwedzka dokumentacja lekarska oraz orzeczenia szwedzkich organów rentowych, które przyznały ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1989 roku. Na potwierdzenie tych okoliczności ubezpieczony wniósł o dopuszczenie dowodu z przedmiotowych dokumentów szwedzkich lekarzy i szwedzkich organów rentowych (przedłożonych wraz z tłumaczeniem na język polski) oraz dokumentacji medycznej związanej z niezdolnością Pana T. M. (1) do pracy znajdujących się w aktach Organu rentowego oraz w aktach spraw z odwołań T. M. (1) od decyzji organu rentowego toczących się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt VII U 326/09, VII U 744/09 i VII U 770/12, na okoliczność istnienia niezdolności do pracy T. M. (1) od 1989 roku, a zatem istnienia od 1989 roku po jego stronie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Dokumentacja ta, zdaniem skarżącego, potwierdza spełnienie przez ubezpieczonego warunków do przyznania mu renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ubezpieczony wskazał, że wniósł również od opuszczenie dowodu z jego zeznań, a także o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii celem ustalenia, czy jest niezdolny do pracy a jeżeli tak to czy w całości czy w części, a nadto kiedy powstała ta niezdolność do pracy.

Zdaniem apelującego Sąd pierwszej instancji bezzasadnie złożone wnioski dowodowe oddalił, co doprowadziło do dopuszczenia się przez Sąd błędów w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku.

Po pierwsze, apelujący wskazał, że wbrew ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony złożył wniosek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie mu renty z tytułu niezdolności do pracy i to dwukrotnie (dwukrotnie organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przyznania prawa do renty a sprawa o rentę z tytułu niezdolności toczyła się także przed Sądami, w tym przed Sądem Okręgowym w Szczecinie i Sądem Apelacyjnym w Szczecinie - akta sprawy o rentę zostały dołączone do akt niniejszej sprawy). Ubezpieczony nigdy nie oświadczył również, że nie składał wniosku o rentę i nigdy nie przyznał takiego twierdzeniu organu rentowego.

W ocenie skarżącego, stanowisko Sądu pierwszej instancji, że to, że ubezpieczony nie składał wniosku o prawo do renty jest okolicznością bezsporną jest zupełnie bezzasadne.

Po drugie, ubezpieczony nie zgodził się ze stanowiskiem polskich lekarzy, którzy w dotychczasowych postępowaniach nie uznali ubezpieczonego za niezdolnego do pracy począwszy od 1989 roku. Te oceny stoją bowiem w sprzeczności z opiniami i dokumentacją medyczną szwedzkich lekarzy (którzy potwierdzili istnienie tej niezdolności), które to oceny powinny być wiążące dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Polsce. W związku zaś z tym, że ustalenie istnienia niezdolności do pracy, co jest przesłanką prawa do renty, wymaga wiadomości specjalnych, zdaniem apelującego, Sąd zobowiązany był dopuścić w sprawie dowód z opinii biegłego sądowego. Mimo złożenia takiego wniosku przez ubezpieczonego Sąd Okręgowy takiego wniosku nie dopuścił. Stanowiska Sądu I Instancji nie zmieniło również zastrzeżenie w tym zakresie zgłoszone do protokołu rozprawy przez pełnomocnika ubezpieczonego.

Po trzecie wreszcie, T. M. (1) podniósł, iż przy obliczaniu kapitału początkowego nie uwzględniono okresu uiszczenia składek z tytułu dochodów uzyskiwanych przez ubezpieczonego w Szwecji przez 21 lat (252 miesiące składowe) w wysokości 3,4% dochodów ubezpieczonego otrzymywanych na terytorium Szwecji.

Oznacza to, że ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy była dowolna, a nie swobodna. Reguły prawidłowego rozumowania oraz zasady doświadczenia życiowego po wszechstronnym przeanalizowaniu zebranych w sprawie dowodów nie pozwalały, w oceni skarżącego, dojść do wniosków, że ubezpieczony nie stał się niezdolny do pracy w roku 1989, że nie złożył wniosku o prawo do renty oraz że prawo do renty ubezpieczonemu nie przysługiwało.

Zdaniem skarżącego, w konsekwencji naruszeń prawa procesowego Sąd pierwszej instancji dopuścił się również naruszenia prawa materialnego w postaci przepisów art. 174 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wbrew bowiem stanowisku Sądu Okręgowego, przy ponownym obliczaniu kapitału początkowego powinien zostać uwzględniony okres od 1989 roku, w którym T. M. (1) uprawniony był do otrzymywania renty z tytułu niezdolności do pracy.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniosł o jej oddalenie i zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Organ rentowy w pełni podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji i wskazał, że na podstawie posiadanych dowodów prawidłowo obliczył wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego. W niniejszej sprawie nie ma bowiem możliwości uwzględnienia w podstawie wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy okresu od 1989 r., w którym według Niego, powinien otrzymywać rentę z tytułu niezdolności do pracy. Nawet, gdyby świadczenie to w tym czasie wnioskodawcy przysługiwało, to warunki jego przyznania określała wówczas obowiązująca ustawa z dnia 14.12.1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), w związku zatem z przepisami niniejszej ustawy, wnioskodawca nie spełniłby warunku powstania inwalidztwa w czasie zatrudnienia, lub w czasie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później, niż w ciągu 18 m-cy od ustania tych okresów. Takie inwalidztwo nie mogłoby powstać w ww. okresach, albowiem okresami ubezpieczenia posiadanymi

przez wnioskodawcę były: od 01.10.1969 r. do 31.07.1974 r. - okres nieskładkowy studiów wyższych, zatrudnienie od 01.08.1974 r. do 12.05.1977 r., okres zagraniczny od 26.05.1977 r. do 31.12.1988 r., natomiast Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, a tym samym do wspólnotowego porządku prawnego w zakresie przepisów dotyczących koordynacji zabezpieczenia społecznego dopiero od 01.05.2004 r. - od tej dopiero daty do warunków wymaganych do przyznania świadczenia można uwzględniać okresy ubezpieczenia lub zamieszkania przebyte we wszystkich krajach członkowskich. Ponadto, wnioskodawca nie składał w organie rentowym w latach 1989 - 2015 wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Zdaniem organu rentowego, zarzuty ubezpieczonego wskazane w złożonej przez niego apelacji nie zasługują na uwzględnienie. Całkowicie poza sporem pozostają także kwestie dotyczące stanu zdrowia wnioskodawcy oraz dokonania jego ewentualnej kontroli przez Sąd orzekający w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona.

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebrany w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, niepubl.). Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozstrzyganej sprawy stwierdzić należy w pierwszej kolejności, iż Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, a swe ustalenia oparł na należycie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocena nie wykraczała poza granice wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji wywiódł prawidłowe wnioski z poprawnie dokonanej analizy dowodów. Stąd też, Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu merti w całości uznał i przyjął jako własne.

Sąd odwoławczy nie stwierdził przy tym naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego, w związku z czym poparł rozważania tego Sądu również w zakresie przyjętych przez niego podstaw prawnych orzeczenia.

Prawdą jest, że ubezpieczony niejednokrotnie wnosił o przyznanie mu prawa do renty w spornym okresie. Jednakże prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydanym w sprawie o sygn. akt VII U 608/09 oddalono jego odwołanie od decyzji z dnia 18 grudnia 2008 roku odmawiającej mu przyznania prawa do renty. Sąd Okręgowy ustalił wówczas, że T. M. (1) urodzony (...), na dzień wydania decyzji legitymował się okresem ubezpieczenia wynoszącym 20 lat, 2 miesiące, 18 dni oraz, że na stałe mieszka w Szwecji i tam pobiera świadczenie rentowe.

Sąd Okręgowy ustalił również, że stan zdrowia T. M. (1) nie powoduje choćby częściowej niezdolności do pracy. Sąd ten wskazał przy tym, że ubezpieczony powoływał się na art. 40 rozporządzenia unijnego nr 1408/71 wywodząc, że decyzja dotycząca ustalenia stanu inwalidztwa podejmowana przez instytucję państwa członkowskiego, wiąże

instytucję każdego państwa członkowskiego. T. M. (2) wskazał, że 21 lat temu miał stwierdzone inwalidztwo i te dokumentacje przekazała szwedzka kasa do ZUS, a więc obowiązywać powinno w całej Unii.

Sąd pierwszej instancji rozpoznający wówczas sprawę nie podzielił tego poglądu, podkreślając, że wskazywane przez ubezpieczonego rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 roku w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego w stosunku do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE L 149 z 5 lipca 1971 roku ze zmianami) jest jednym z aktów prawnych regulujących koordynację systemów zabezpieczenia społecznego na terenie Unii Europejskiej. Jednakże unijna koordynacja systemów zabezpieczeń, której to celem było wydanie również powyżej wskazanego rozporządzenia, polega na wprowadzeniu takich regulacji prawnych, które eliminują sytuacje niekorzystne dla uprawnień z zakresu ubezpieczenia społecznego osób migrujących w obrębie Unii Europejskiej. Innymi słowy mówiąc, chodzi tu o takie sytuacje, gdy osoba, która pracowała w różnych państwach członkowskich, czy też – jak ma to miejsce w realiach niniejszej sprawy – przesiedliła się w obrębie Unii z jednego państwa do drugiego, nie była w zakresie tych uprawnień w gorszej sytuacji, niż osoba, która całe życie pracowała i mieszkała w jednym państwie członkowskim.

Sąd Okręgowy zaakcentował wówczas, iż w Unii Europejskiej nie ma jednego systemu emerytalno-rentowego, dodatkowo prawo unijne nie ingeruje w to, na jakich zasadach państwa członkowskie przyznają świadczenia emerytalno-rentowe. Każde państwo członkowskie samo określa rodzaje świadczeń oraz warunki nabywania uprawnień do tych świadczeń, decyduje o wieku emerytalnym, stażu wymaganym do nabycia uprawnień do świadczeń oraz o wysokości świadczeń. Osoba, która zatem pragnie uzyskać emeryturę lub rentę w danym państwie członkowskim Unii Europejskiej, musi spełniać warunki wymagane do nabycia uprawnień do świadczeń, określone przepisami prawnymi tego państwa. Unijne przepisy w tym zakresie, które zaczęły obowiązywać w Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 01 maja 2004 roku, mają na celu jedynie zagwarantowanie, iż osoby korzystające z prawa swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej, nie znalazły się w gorszej sytuacji niż osoby, które całe życie pracowały lub mieszkały wyłącznie w jednym państwie członkowskim. Tym samym Sąd wskazał, że wnioskodawca domagając się świadczenia z ubezpieczenia społecznego – renty z tytułu niezdolności do pracy, winien wykazać normowane przepisami prawa polskiego przesłanki niezbędne do pozyskania tegoż świadczenia zgodnie z obowiązującą w tym zakresie ustawą z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – dalej FUS. Wskazywany przez powoda akt prawny – opisane powyżej rozporządzenie Rady ma na celu, co zresztą zostało już w tym zakresie szeroko zaprezentowane, zapewnienie wnioskodawcy tożsamy jak obywatelom polskim uprawnień do pozyskania tegoż świadczenia, jednakże jakkolwiek po wykazaniu zaistnienia przesłanek uprawniających do nabycia tegoż świadczenia według prawa polskiego. W tym zakresie bowiem nie można zwolnić uprawnionego od wykazania tychże przesłanek, nawet przy przyjęciu, iż w innym państwie Unii Europejskiej uzyskał on tożsame świadczenie.

Przyjmując zatem, iż w realiach sprawy zastosowanie znajdują przepisy polskiej ustawy, Sąd Okręgowy podkreślił, iż przesłanki pozyskania świadczenia rentowego należy upatrywać w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – dalej FUS.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, skoro ubezpieczony nigdy nie uzyskał prawa do renty w Polsce nie ma podstaw, aby zaliczyć tego okresu jako okresu składkowego do wysokości kapitału początkowego.

Nie znajduje zatem uzasadnienia zarzut dotyczący pominięcia dowodu z opinii biegłego psychiatry i dowodu z zeznań ubezpieczonego. Dowody te miały być przeprowadzone na te same okoliczności, o których rozstrzygał już Sąd Okręgowy i co do których zapadł prawomocny wyrok. Ubezpieczony w toku sprawy VII U 608/09 był badany przez biegłego psychiatrę, który stwierdził wówczas o braku niezdolności do pracy. Fakt ten stał się wówczas między innymi przyczyną oddalenia odwołania. Przeprowadzenie ponownie takich samych dowodów w niniejszej sprawie stałoby w sprzeczności z dyspozycją art. 365 k.p.c.

Odnosnie zaliczenia okresu pobierania renty w Szwecji do wysokości kapitału Sąd Apelacyjny wskazuje, że w pełni podziela pogląd zaprezentowany w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r. (I UK 135/04, OSNP

2005/14/217), że przy ustalaniu okresów przyjmowanych do wyliczenia kapitału początkowego na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie uwzględnia się okresów ubezpieczenia za granicą, o których mowa w art. 8 tej ustawy.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego orzeczenia wskazał, że instytucja kapitału początkowego została wprowadzona ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Jest ona związana z odmiennymi od dotychczasowych zasadami ustalania emerytury, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia (art. 25 ust. 1). Dotychczasowe zasady obowiązują w stosunku do osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. Zgodnie z art. 173 ust. 1 dla osób objętych nowymi zasadami obliczania emerytur (w tym dla ubezpieczonego), które podlegały ubezpieczeniu przed wejściem w życie ustawy, kiedy nie było jeszcze obowiązku ewidencjonowania składek na indywidualnych kontach, ustala się kapitał początkowy. Kapitał ten oblicza się według zasad określonych w art. 174. Zgodnie z art. 174 ust. 1 oblicza się wysokość hipotetycznej emerytury na podstawie art. 53, która uzależniona jest od podstawy wymiaru oraz liczby okresów składkowych i nieskładkowych. Oba te składniki są przy ustalaniu kapitału początkowego zmodyfikowane w stosunku do zasad ogólnych. I tak, na podstawie art. 174 ust. 2 do stażu ubezpieczeniowego przyjmuje się okresy składkowe wymienione w art. 6 i nieskładkowe wymienione w art. 7. Jest to zawężenie w stosunku do zasad ogólnych, gdyż do obliczania emerytury na podstawie art. 53, oprócz okresów wymienionych w art. 6 i 7, uwzględnia się pod pewnymi warunkami wymienione w art. 10 ust. 1 okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane, a także uwzględnia się wymienione w art. 8 okresy ubezpieczenia za granicą, jeżeli tak stanowią umowy międzynarodowe. Przepis art. 174 ust. 2 nie wymienia obu tych okresów.

Pominięcie okresów pracy za granicą przy ustalaniu kapitału początkowego ma swoje uzasadnienie w tym, że podstawą ustalania świadczenia emerytalnego po spełnieniu warunków do jego uzyskania są składki zgromadzone na kontach emerytalnych w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Składki gromadzone w innych instytucjach ubezpieczeniowych, takich jak otwarte fundusze emerytalne, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, czy zagraniczne instytucje ubezpieczeniowe, mogą stanowić podstawę do ustalenia świadczeń przez te instytucje stosownie do obowiązujących przepisów i zawartych umów. Natomiast składki opłacane w tych instytucjach, także w instytucjach międzynarodowych, nie zasilają Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zatem nie mogą wchodzić także do kapitału początkowego. Okresy ubezpieczenia za granicą są pomijane także przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego, który zgodnie z art. 174 ust. 3 stanowią dochody przyjęte do podstawy wymiaru składek w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem wejścia w życie ustawy. Przepis ten odsyła między innymi do art. 18, który w ust. 2 stanowi, że jeżeli okres kolejnych 10 lat kalendarzowych obejmuje również ubezpieczenie za granicą, podstawę wymiaru emerytury lub renty ustala się z okresu faktycznego pozostawania w ubezpieczeniu społecznym w Polsce. Przy ustalaniu średnich miesięcznych dochodów jako podstawy wymiaru emerytury nie są wliczane dochody uzyskiwane za granicą ani też nie uznaje się okresów ubezpieczenia za granicą jako okresów o dochodach zerowych, lecz okresy te są pomijane.

Możliwość uwzględnienia do kapitału początkowego okresów pracy za granicą istniałaby jedynie wówczas, gdyby wskazany okres mieścił się w którymś z okresów składkowych wymienionych w art. 6 np. ust. 2 pkt 1 lit. d tego artykułu, który uznaje za okresy składkowe okresy pracy obywateli polskich za granicą, jeżeli w tym okresie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Istotnie przepis ten nie ma zastosowania do wnioskodawcy, którego składki na ubezpieczenie społeczne były opłacane w Szwecji. Okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą wymieniony jest jako okres składkowy w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c, jeżeli zatrudnienie było wykonywane w organizacjach międzynarodowych, zagranicznych instytucjach i w zakładach, do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej lub w których byli zatrudnieni za zgodą właściwych władz polskich, co również nie miało miejsca w tym przypadku.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Wysokość przysługującego pełnomocnikowi ubezpieczonego wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, ustalono na podstawie § 11 ust. 2, w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego zgodnie z § 11 ust. 2 w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, 1349 ze zm.). Zatem, skoro oddalono w całości apelację skarżącego, uznać należało, że przegrał on postępowanie odwoławcze w całości, a wobec tego, zasądzono na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w całości – 120 zł, zgodnie z § 12 ust. 1 pkt. 2 powołanego rozporządzenia.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk